

Солоспів

Культурно-мистецький часопис кафедри сольного співу
Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка

№ 2 (16), квітень-червень 2014 року

Життя кафедри сольного співу та вокального факультету здебільшого протікає у дотриманні єдиного напрямку діяльності – навчально-виховного, коли на перший план виступають головні чинники усього творчого процесу, а це – необхідність навчатися (студенти) та потреба навчати, виховувати (викладачі). Це ті чинники, завдяки яким формуються методичні засади усередині кожного навчального осередку зі своїми особливостями, своїм неповторним почерком. Та час від час звичний освітянський цикл доповнюється іншими формами, які сприяють поглибленню навчального процесу. Це творчі зустрічі, концерти, різноманітні презентації, які, безумовно, приносять багато користі молодому поколінню.

Існує ще одна особливо результативна форма – майстер-класи, під час яких відбувається спілкування з майстрами-професіоналами з інших країн, інших музичних навчальних закладів.

Отож, незважаючи на гарячу пору в нашій академії (сесія саме у розпалі!), 6 червня вже не впер-

І ЗНОВУ МАЙСТЕР-КЛАС! Традиції продовжуються

ше гостями Львівської музичної академії були професори Ляйпцигської музичної академії п. Гельмут Льюсс, п. Урсула Шонгальс та

п. Андреас Зоммерфельд. На прохання ректорату вони погодились провести майстер-клас для студентів-вокалістів.

До занять з чудовими музикантами зголосилося чимало наших студентів, які виявили неабияке зацікавлення процесом невимушеного і напрочуд творчого спілкування. Серед них – Соломія Дрозд, Надія Дубченко, Юрій Григораш,

Назар Качала, Марія Шрам, Марія Мельничин та Тетяна Ванжула. Гості відзначили достатньо хорошу підготовку наших вихованців та запропонували низку порад і побажань, а саме: звертати велику увагу на особливості виконавського стилю та на значення і розуміння поетичного тексту, а звідси, відповідно – краще знання і ноземних мов. Педагоги ще раз переконливо довели, що поетичний текст є тісно пов'язаний з музикою. А відчуття стилю – це те, що робить співака музикантом, а не лише виконавцем з голосом.

Розуміємо, що кожна зустріч з цікавими особистостями збагачує, а ознайомлення з їхніми вокальними методиками заставляє студентів думати, порівнювати, переконуватися у багатьох відомих чи, можливо, і в невідомих речах. Дуже корисним є можливість ознайомлення з особливостями поглядів провідних педагогів

та використання їхнього досвіду щодо стильових принципів і напрямків, новаторського підходу до вокальної естетики в ділянці техніки,

звукового забарвлення та розуміння стилю.

Людмила БОЖКО,
народна артистка України,
зав. кафедри сольного співу
ЛНМА ім. М.Лисенка

На фото:
Урсула Шонгальс та
Андреас Зоммерфельд

«Прийми уклін, шляхетний друже...»

Чим цінний цей вечір пам'яті? Насамперед тим, що його підготовку та проведення зініціювали студенти професора Кушплера, які в різні роки навчалися у нього, зберігаючи тепло пам'яті про свого Вчителя, Друга, Порадника.

Із вступним словом виступила професор Любов Кияновська – заслужений діяч мистецтв України, доктор мистецтвознавства, теперішній головний редактор часопису «Солоспів». Любов Олександрівна завжди відзначається своїм блискучим умінням віднайти найкращі, найдоцільніші, найвишуканіші слова своїх промов, приурочених до тих чи інших імпрез. Її палка промова була теплою, щирою, викликаючи у душах слухачів легке щемління... У виступі вона висвітлила основні грані творчої, педагогічної та громадської діяльності Ігоря Федоровича.

У першій частині концерту прозвучали арії українських, російських та зарубіжних композиторів; у другій частині – авторські твори І.Кушплера.

Розпочав концерт Ігор Міхневич романсом Фієско з опери «Симон Бокканегра». Своім благозвучним басом красивого тембру він розкрив зміст твору та переніс слухачів в епоху оперного персонажа. Гарно «класично» прозвучало сопрано Дарії Кліменкової в арії Й.С.Баха з «Магніфікату». Вражає «заворожила» своїм мецо Тетяна Вахновська у сцені Ворожін-

Афіша з таким заголовком сповіщала, що 26-го травня 2014 року у Великому залі нашої академії має відбутися вечір-концерт «Прийми уклін, шляхетний друже», присвячений пам'яті народного артиста України, професора Ігоря Кушплера. Ім'я митця добре відоме музичній громадськості не тільки Львова, України, але й далеко за її межами як співака, педагога, зав. кафедрою сольного співу, члена журі багатьох престижних міжнародних конкурсів, організатора різних мистецьких акцій та ініціатора у налагодженні зв'язків з музичними закладами Польщі, Німеччини, Норвегії, ін., зрештою, як засновника кафедрального сайту (який, на жаль, довелось закрити...) та культурно-мистецького часопису «Солоспів» кафедри сольного співу ЛНМА, який продовжує виходити завдяки зусиллям головного редактора та заступника головного редактора, відповідального секретаря, численних дописувачів-кафедралів та ін.

ня Кармен з однойменної опери Ж.Бізе.

А далі почався «каскад» виконавців: арія Грязного з опери «Царева наречена» М.Римського-Корсакова у

виконанні Руслана Скоро-літнього, арія Цариці Ночі з опери «Чарівна флейта» В.А.Моцарта у виконанні Анни Носової, яка прозвучала філігранно, техніч-

но та водночас доволі насичено, що завжди спричиняє для співачок велику трудність в осягненні передачі змісту цієї арії. Виступ заслуженого артиста України Ореста Сидора після арії Ренато з опери «Бал-маскарад» Дж.Верді та арії Михайла Гурмана з опери «Украдене щастя» Ю.Мейтуса був зустрінутий бурхливими оплесками залу та вигуками «браво», адже перед нами співав вже досвідчений та відомий виконавець, чаруючи нас своїм прекрасним баритоном, соковитістю, силою й рівністю звучання, багатством тембрової палітри, динаміки та нюансів звуку, майстерно розкриваючи у цих творах розмаїття внутрішнього світу героїв.

Арію Адрієни з опери Ф.Чілеа «Адрієна Лекуврер» виконала лауреат міжнародного конкурсу, солістка Львівської опери Людмила Осташ. Вона володіє красивим сопрано «spinto», ґрунтовною музичною та вокальною підготовкою і ці складові вимальовують виразну творчу перспективу молодій співачки. Професійне володіння своїм ліричним баритоном показав соліст опери Віталій Загорбенський, виконавши

Продовження на 3 стор.

Каватину Фігаро з опери «Севільський цирульник» Дж.Россіні, долаючи тех-

сової («Ой шум шумить»), Руслана Скоролітнього («А ти дівча, як ся маш?»). Тріо

рний друг і порадник Ігоря Федоровича. З її вуст прозвучали слова подяки усім присутнім, хто прийшов долучитися до вечора – спомини, та безмежної вдячності студентам Ігоря Федоровича за чудовий мистецький захід на пошану пам'яті їхнього Вчителя та Друга.

Марія ГАЛІЙ,
засл. артистка України,
доцент кафедри
сольного співу
ЛНМА ім. М.Лисенка

ни Михайло Дутчак, ректор нашої академії народний артист України, професор Ігор Пилатюк, кожен з яких додав декілька своїх штрихів до творчого портрету

нічні труднощі та демонструючи неабияку акторську майстерність.

Після оперних арій наступив час осягнення напрочуд самобутніх камерних творів професора Ігоря Кушплера, які вже неодноразово звучали у численних концертах, але кожного разу сприймаються слухачами у новому емоційному забарвленні.

Отож, твори І.Кушплера на сл. Т.Шевченка виконали: Віталій Загорбенський («Ой крикнули сірі гуси»), Ігор Міхневич («Ой по горі роман цвіте»), Тетяна Вахновська («Ой маю, маю я оченята»); на сл. О.Олеся – Людмила Осташ («Ой не сійтесь сніги»). Українські народні пісні в обробці І.Кушплера прозвучали у виконанні Анни Но-

«Як би я мала крила орлині» виконали Анна Носова, Дарія Кліменкова та Людмила Осташ. Усі твори прозвучали виразно, майстерно, задушевно, відчувалося, що їх із захопленням сприймають слухачі, але не менш захоплено виконують і самі співаки. До успіху виконавців спричинилися своєю майстерною грою концертмейстери – лауреати міжнародних конкурсів Ірина Дуркот та Галина Радченко.

Між виконуваними творами до слова запрошувались видатні львівські митці – народний артист України, лауреат національної премії України ім. Тараса Шевченка професор Юрій Луців, головний диригент Львівського оперного театру заслужений діяч мистецтв Украї-

видатної особистості Ігоря Кушплера.

Концерт-спогад завершився гарячими оплесками вдячних слухачів, серед яких була дружина митця – Ада Іванівна Кушплер, чудовий музикант, ві-

На фото: Ігор Кушплер

**Юрій Луців,
Любов Кияновська (спогади)**

**Співають: А.Носова,
Д.Кліменкова, Л.Осташ**

Володимир Ігнатенко: життя, продовжене в музеї

Володимир Ігнатенко спричинився до розвитку української музичної культури, одним із перших наважившись вивести із забуття маловідомі солоспіви галицьких композиторів. Про камерно-вокальну та педагогічну діяльність співака мистецтвознавець професор Любов Кияновська писала: «... хоча лише роботи в театрі Володимиру Ігнатенкові вистачило б для того, щоб "спочивати на лаврах", він ще дуже багато встигає зробити для популяризації української пісні, відродження нашої багатющої камерно-вокальної спадщини. [...] а ще як завідувач кафедри сольного співу – немало зусиль докладає, аби молоді співаки підтримували і примножували славу львівської вокальної школи». Серед його учнів – відомі співаки, провідні солісти театрів, філармоній України та за її межами: Тарас Іванів, Любов Качала, Роман Трохимук, Петро Радейко, Соломія Приймак, Анастасія Блик-Корнунтяк, Микола Корнунтяк, Мар'яна і Галина Гаврилко, ін.

Володимир Дмитрович завжди був активним у своїй професійній та громадській діяльності. Він представляв кафедру академічного співу Львівської музичної академії на різноманітних фестивалях, конкурсах, конференціях і виставках. Як голова та член журі брав участь у регіональних, всеукраїнських та міжнародних конкурсах.

Із відкриттям Музично-меморіального музею С. Крушельницької у Львові Володимир Ігнатенко був серед перших його відвідувачів. «Ми щасливі і вдячні за вечір, присвячений дню народження нашої Соломії. Нарешті дочекалися святої і великої хвилини, і шани нашого українського Соловейка. Організаторам цьо-

Серед львівських митців другої половини ХХ – початку ХХІ століття, які примножили славу українського вокального мистецтва, вирізняється постать народного артиста України Володимира Ігнатенка (1940-2010) – оперного та концертно-камерного співака (тенор), соліста Львівського національного театру опери та балету ім. С.Крушельницької, педагога, завідувача кафедри сольного співу ЛНМА ім. М.В.Лисенка.

го музею велика подяка і шана за відданість українській культурі. Хай щастить Вам! Бог на допомогу. Співачка і учениця О.Бандрівської – М.Процев'ят, соліст опери, народний артист України В.Ігнатенко», – читаємо у Книзі вражень Музею від 23 вересня 1991 року.

У Музеї Соломії Крушельницької В.Ігнатенко був не лише бажаним гостем, а й активним учасником заходів, проєктів. За його участі відбувалися концерти, зустрічі учасників Фестивалю оперного мистецтва ім. С. Крушельницької, Міжнародного конкурсу вокалістів ім. С.Крушельницької у Музеї співачки. Невдовзі артист став постійним учасником вечорів-спогадів, конференцій, презентацій, концертів, урочистостей у Соломіїному домі. Володимир Дмитрович долучався до музейних заходів, присвячених таким видатним митцям, як: М.Менцинський, М.Колесса, А.Кос-Анатольський, С.Людкевич, О.Бандрівська, М. Попіль, О.Паламарчук, М.Скал-Старицький та ін. Брав участь у презентації книг «Спогади» М.Голинського, «Хроніка мого життя» О.Блавацької, «Соломія Крушельницька. Міста і слава» Г.Тихобаєвої та І.Криворучки, збірників творів Богдана Веселовського упорядника О.Зелінського та ін. Сам артист був у багатьох питаннях, пов'язаних з науково-пошуковою та дослідницькою діяльністю, порадником наукових працівників Музею. Саме від В. Ігнатенка ми почерпнули багато цікавої і цінної інфор-

мації про музичне життя Львова другої половини ХХ – початку ХХІ ст. Доречно тут нагадати, що він є автором-упорядником словника-довідника «На сцені Львівської опери». У дидикації на примірнику, подарованому музею, читаємо: «Рідному музею С.Крушельницької, який завжди є і буде у моєму серці. На добру згадку від автора Володимира Ігнатенка. 17 березня 1999 року».

У фондах Музею зберігається книжка колеги і приятеля артиста професора Мирослави Логойди «Володимир Ігнатенко. Життєвий та творчий шлях» (2003р.). Природно, що місцем проведення однієї з презентацій цього видання став Музей С.Крушельницької. Матеріали з цієї події – фото, запрошення, саме видання – поповнили фонд історії музею (ФІМ).

Володимир Дмитрович завжди з повагою ставився до роботи працівників музею, високо оцінював її. **«Ваші постійні вечори, виставки, творчі зустрічі і т. п. є великим духовним живленням для зuboжілого народу і, тому, нехай Бог допомагає Вам у всьому, дає наснаги, здоров'я і сили»,** – читаємо на поштівці, надісланій ним до Музею у 1996 році.

Ігнатенкове гучне виразно оптимістичне «Добрий день», сказане при вході до Соломіїного дому, спонукало музейне жіноцтво швиденько заглянути у люстерко: щоб виглядати якнайкраще перед мужчиною, який кожній жінці не лише руку поцілує, скаже комплімент, а й

розпитає про особисті справи. Завжди привітний і уважний, співак ніколи не забував вітати працівників Музею із святами. Кожного року напередодні Великодня, Різдва чи Нового року листоноша приносив вітальну листівку від народного артиста музезянам.

Остання поштівка від Володимира Ігнатенка надійшла до Музею на початку квітня 2010 року з Великоднім привітанням. Наступної, вітання з Різдрвом – уже не було... 27 листопада 2010 року артист покинув земне життя.

10 лютого 2006 р. з ініціативи друзів артиста у Музеї відкрилася виставка «Наш Володимир Ігнатенко». І хоча вона не була присвячена ювілею співака, не приурочена жодній даті, мала великий резонанс. Відкриття було велелюдне: колеги В.Ігнатенка по сцені ділилися своїми розповідями про нього. Їхні виступи є зафіксовані на відеокasetі, дякуючи ще одній приятельці Музею, шанувальниці творчості артиста Зої Афанасіївни Малинич. На виставці кожен експонат – це не лише частинка історії життя артиста, але й окрема сторінка культурного життя України. Пам'ятним є фото 1957 року, на якому зафіксовано момент постановки опери С.Гулака-Артемовського «Запорожець за Дунаєм» у селі Рудно (біля Львова). Виконавці – родина Ігнатенків. У ролях Султана та Імама – 17-річний Володимир. Історичною цінністю є світлина, на

якій зафіксовано зустріч Івана Козловського із солістами Львівського оперного театру після постановки опери Дж.Верді «Ернані» у Москві 1971 року (партію Ернані виконував В.Ігнатенко). Після закінчення експонування виставки артист передав у депозит Музею фотографії, афіші, документи, які у майбутньому поповнять фонд музичних діячів (ФМД).

Виставка «Наш Володимир Ігнатенко» започаткувала надходження у фонди Музею матеріалів не лише з особистого архіву співака, а також – його партнерки по сцені і дружини Ніни Тичинської. Артистка у 60-80-х роках минулого століття була провідною солісткою Львівської опери, померла в розквіті слави. Завдяки Володимиру Дмитровичу від Ростислава Ігнатенка (сина співака) надійшло 150 музейних предметів, які висвітлюють творчий шлях Н.Тичинської, а також і цілий період історії музичного життя Львова. Ці матеріали уже активно використовуються. У 2007 році на їх основі науковими співробітниками Музею було проведено дві радіопередачі про співачку. Частково ці ж матеріали експонувалися на виставці до ювілею Н.Тичинської у лютому 2012 року. Ними ж послуговувалися автори та учасники телепередачі «Творчий портрет Ніни Тичинської» (редакція музичних програм Львівського телебачення).

Наукові працівники познайомилися із заслуженим артистом України Віктором Лужецьким, співаком-художником, роботи якого (два портрети В.Ігнатенка) були представлені у лютому 2006 року на виставці у Музеї. Результатом нашої творчої співпраці у серпні 2011 року стала ще одна виставка «Віктор Лужецький – художник-співак» (до 85-річчя митця), на якій демонструвалися портрети співаків його пензля. Після її завершення портрет Ніни Тичинської в ролі Ельвіри (Дж. Верді «Ернані»), створений художником у 1971 році, був переданий у депозит Музею.

2009 і 2010 роки були багатими на ювілеї друзів Музею. Професорам ЛНМА ім. М.Лисенка Ярославі Матюсі, Володимиру Ігнатенку і Мирославі Логойді виповнювалось 70-років. Працівники нашого Музею вирішили ці ювілеї відзначити у свій «музейний» спосіб, а саме, виставкою «Наші друзі – ювіляри», яку побудували на матеріалах з фонду історії музею (ФІМ). Звичайно, що почесне місце на цій виставці відводилось і В. Ігнатенку, його діяльності і як співака, і як педагога.

Один із десяти ювілейних концертів народного артиста України професора Володимира Ігнатенка, підготовлених його учнями, відбувся у Музеї 20 лютого 2010 року і був присвячений «Вокальній ліриці М.Лисенка». Афіші, фото, відеозапис з цієї події надійшли у фонд історії музею (ФІМ). До згаданого ювілею співака уже на матеріалах з фондів Музею вийшов диск «Співає Володимир Ігнатенко», а також працівниками Музею була підготовлено три радіопередачі «В.Ігнатенко. Творчий портрет», «В.Ігнатенко і театр» (до дня Театру), «В.Ігнатенко-педагог» (до дня вчителя).

Кожного року 23 вересня у Музеї відбуваються уроки стості присвячені Дню народження Соломії Крушельницької. Приходив на уродни нашої патронеси і Володимир Ігнатенко, приносив подарунки (адже ж День народження!): платівки із записами творів у виконанні знаменитих співаків. Усю свою колекцію плит, а це майже 500 екземплярів, В.Ігнатенко подарував нашому Музею, з надією, що у музичному музеї колись буде кабінет для прослуховування фонозаписів, відповідна апаратура для

переведення записів із платівок на цифрові носії.

В.Ігнатенко як професійний співак, митець, педагог працював із великою кількістю партитур, нотних видань і рукописів. Він підбирав репертуар не лише для себе, а й для своїх студентів. Так у проф. Ігнатенка створилася нотна збірка вокальних творів для різних голосів. Значна кількість нотних видань потрапила до Ігнатенкової збірки від його старших колег, а саме: Лідії Улуханової, Ахматової, Михайла Попіля,

товують матеріали, які передав до Музею Володимир Дмитрович, студенти і аспіранти Музичної академії, вивчаючи історію оперного театру та львівської вокальної школи друг. пол. ХХ – поч. ХХІ ст., та для написання своїх робіт (наприклад, А.Блик-Корнута, Н.Тацишин).

Цього року працівниками Музею С.Крушельницької було підготовлено 7 виставок. На трьох з них, – «Вагнеріана Музично-меморіального музею Соломії Крушельницької у Львові» (Київ), «До ювілею Великого Артиста» (до 140-річчя Ф. Шаляпіна), «Українські співаки в операх Джузеппе Верді», – були представлені матеріали з архіву В. Ігнатенка.

Разом із мистецьким досвідом свою повагу і любов до Музею В.Ігнатенко передав учням. І сьогодні уже вони – учасники наших заходів. У нашому Музеї започаткована традиція – 31 січня, в день уродин професора, збирати клас його учнів: переглядати уривки відеозаписів опер, передач за участю В.Ігнатенка, слухати записи його розповідей, будувати спільні проекти. Завдячуючи такій співпраці Музею і класу проф. Ігнатенка вийшов настінний Календар на 2011 рік, присвячений співакові, оцифровано з депозиту Музею відео- та аудіозаписи за участю артиста.

Головним скарбом, яким володів Володимир Дмитрович Ігнатенко, було багатство його великої душі. Саме за доброти, щирість, людяність, глибоку порядність та інтелігентність усі любили і поважали артиста. Він живе не лише у пам'яті близьких, проектах та справах колег, творчості учнів – життя Володимира Ігнатенка продовжується в музеї.

Олександра КИРИК,
ст. науковий співробітник
Музично-меморіального музею
С.Крушельницької у Львові.

На фото:
Мирослава Логойда,
Володимир Ігнатенко та
Ярослава Матюха
(у музеї С.Крушельницької)

Андрія Поліщука, Тетяни Карпатської. Про це свідчать автографи, відбитки особистих штампів попередніх власників на обкладинках. У колекції – нотні видання різних років: від початку минулого століття і до 2000-х. Особливо цінними є нотні рукописи. Серед них виділяється окрема група ксерокопій нотних рукописів з оригінальними присвятами В. Ігнатенку від його приятеля композитора А.Кос-Анатольського.

Згідно заповіту співака його дружина Надія Ігнатенко передала збірку нот у депозит Музею С.Крушельницької. Згадана нотна бібліотека не припадала порохом у шафі квартири співака, вона не залежується і у фондах Музею, позаяк нею продовжують користуватися вокалісти. Викорис-

14 червня 1889 року в сім'ї священика Василя Курдидика, що мав парафію у селі Гановці Галицького повіту (сьогодні – Івано-Франківщина), народився син Олександр.

в кінці XVI ст.. Одночасно виступає як соліст з церковним та світським репертуаром.

Після закінчення університету Олександр Курдидик бере участь у гастрольних поїздках по Ро-

Маріїнського оперного театру, де вони мали можливість слухати кращих співаків свого часу – Ф.Шаляпіна, Л.Собінова, І.Тартакова тощо, спостерігати за видатними диригентами.

тами Київщини із різними оперними трупам. Очевидно, в цей час він обрав собі творчий псевдонім – Карпатський Олександр.

У 1918 р. його зарховують до складу артис-

Олександр Карпатський (Курдидик): сторінки життя і творчості

Отець Василь отримав глибокі знання у Віденському університеті, які старався використовувати у повсякденному житті. Його суспільно-просвітницька діяльність належним чином мала великий вплив на оточуючих. Родинне тепло, повага до кожного, стремління до поширення знань і любов до мистецтва були основними чинниками у вихованні дітей. Славився о.Василь дуже гарним голосом і цей дар передався його старшому сину – Олександру. Любов до пісні, до співу стала стимулом для утворення сімейного хору.

Для Олександра джерелом освіти і отримання достойних знань стала польська гімназія у м.Станіславові (1899-1909рр.). Як учень старших класів він керує гімназійним хором, одночасно виступає на публічних концертах як соліст, а спів юного гімназиста був прекрасним і викликав захоплення у кожного слухача.

У 1907 р. перед молодим Олександром широко відкрилися двері Львівського університету, де він навчався на філологічному факультеті. Багаточисленна сім'я о.Курдидика не мала можливості допомагати матеріально юному студенту, тому він був змушений знаходити способи для заробітку. Поруч з навчанням в університеті він керує хором у бурсі при «Галицько-руському старопопівському товаристві», яке виникло ще

У червні 2014 року виповнюється 125 років від дня народження видатного Олександра Курдидика-Карпатського - українського співака, артиста, викладача, завідувача кафедри сольного співу Львівської консерваторії імені М.В.Лисенка.

сї з новоствореним Львівським хором. Восени 1912 р. у Петербурзі його зарховують у «добавочные певчие» хору О.Архангельського і

У березні 1917 р., за рік до закінчення консерваторії, Олександр успішно співає партію Онегіна в оп. «Євгеній Онегін» П.Чайковського

тів української музичної драми м. Києва, а у 1919 р. О.Карпатського приймають на посаду провідного баритона Київської опери. Саме в цей час Олександр Васильович одружується з прекрасною піаністкою Олександрою Михайлівною Бабарікіною. Високої культури та ерудиції, вона стане невичерпним джерелом сімейного затишку, творчого стимулу й справедливого критичного контролю його професійних звершень і, у майбутньому – власної доньки Тетяни, також співачки. Біля 20 провідних оперних партій виконав О.Карпатський на сцені Київської опери, зокрема Онегіна, Мазепи, Демона, Фігаро, Ріголетто тощо. Творчими контактами позначилися знайомства з композиторами В.Косенком, Я.Степовим. А вже О.Карпатський був прекрасним камерним виконавцем пісень, романсів, солоспівів. Він глибоко любив і цінував поетів і композиторів рідної Галичини, в творчості яких так тремтливо і проникливо звучала патріотична тема страждань та ніжної любові до рідного народу, до України. Не тільки сольні вокальні твори галицьких композиторів допо-

С.Шереметьєва, а в 1913 р. він був прийнятий до Петербурзької консерваторії в клас проф. М.Чуприннікова, учня відомого маестро Камілло Еверарді.

Для студентів петербурзької консерваторії був вільний вхід на всі вистави

у постановці студентської оперної студії.

Після успішного закінчення консерваторії Олександр Васильович повертається в Україну і бере участь у гастрольних поїздках з оперними і концертно-камерними програмами міс-

внювали концертні програми співака, але ряд хорових полотен він переробляв для власного сольного виконання.

Ліричний баритон О.Карпатського наповнений благородством, красою тембру. Володіння безмежною палітрою голосових відтінків, артистизм і відчуття розвитку драматургії створили міцний фундамент співакові для успішного виконання складних драматичних партій (Яго в оп. «Отелло» Дж. Верді, Скарпія в оп. «Тоска» Дж. Пуччіні тощо).

Після смерті о.Василя ще у 1919 р. сім'я Курдидиків опинилася у глибокій матеріальній скруті. В листах до сина Олександра мати просила про допомогу, то ж йому довелося залишити Київ та переїхати до Львова, який на той час, як і ціла Галичина, належав Польщі. Проте у Львівську оперу О.Карпатського не взяли через певні націоналістичні політичні течії. Це був 1922 р. Саме тоді у Познанському оперному театрі, який на той час вважався одним з кращих у Польщі, формували нову трупу. О.Карпатський вирішив взяти участь у прослуховуванні. Справивши позитивне враження на високоповажну комісію, він отримав місце провідного соліста, де пропрацював до 1 вересня 1939р. Ця «усмішка долі» молодому співакові дала змогу мати чудове творче постійне місце улюбленої праці протягом 17 років і врятувати від голоду матір і молодших братів.

Кращі роки театрального життя, творчість і слава, хвалебні, феєричні рецензії звеличували прекрасну особистість маестро. Газети рясніли похвалами: «...Це співак з винятковими голосовими даними, голос м'який, змістовний. Рівний по діапазону, блищить як золото». Критики відзначили високу виконавську культуру, майстерне володіння дикцією, регістрами, диханням. Вражала могутня внутрішня сила і неперевершена майстерність. Одночасно О.Карпатський захоплював

слухачів тонким, часом неперевершеним виконанням камерної музики. У 1928р. співак гастролує у великих містах Польщі, у 1930р. запрошений на весь театральний сезон до Варшавської опери, у 1934 – співає у Мадриді, відтак у Парижі.

У 1936р. О.Карпатський гастролує на сцені Львівської опери у партіях Марселя («Богема» Дж.Пуччіні), у 1937р. – Зурги («Шукачі пер-

тивну участь, зокрема в організації і проведенні концертних заходів. Під час німецької окупації община не була ліквідована (багато її членів, які не виїхали на захід у 1945 р., були заарештовані за участь в ній). Після вступу в Познань радянської армії О.Карпатського заарештували і заслали в м.Сталіногорськ, а дружину і доньку ув'язнили в Познанській в'язниці, висунув-

лів» Ж.Бізе) і Жермона («Травіата» Дж.Верді).

У 1932-1939рр. Олександр Карпатський одночасно працює викладачем сольного співу, завідує оперним класом у Познанській великопольській музичній школі. Це був значний педагогічний досвід роботи із вокалістами-студентами.

Ще до другої світової війни у Познані була організована «Російська община в Познані», в діяльності якої сім'я Карпатських брала ак-

ши обвинувачення у шпіонажі проти СРСР.

У 1946 р. Олександра Михайлівна і Тетяна Олександрівна зуміли виїхати в Одесу. При сприянні завідувача вокальною кафедрою Одеської консерваторії О.Благовідової і ректора – композитора К.Данькевича наймовірними зусиллями вдається жінкам звільнити О.Карпатського. Тут він отримує посаду педагога Одеської консерваторії (1947р.) і за сумісництвом працює у

музучилищі. У 1948р. йому присвоєно звання доцента.

Творчо-виконавська натура співака вимагала продовжувати концертну діяльність. Великою надією стало концертне виконання О.Карпатським вокального циклу «Любов поета» Р.Шумана й інсценізована «Кавова кантата» Й.С.Баха.

Глибока туга впродовж усього життя за рідним Прикарпаттям перетворилася на клопотання митця перед Радою Міністрів СРСР про можливість праці у Львівській консерваторії. І мрія здійснилася: у вересні 1951 р. за наказом Міністерства культури його перевели до Львова на посаду завідувача кафедрою сольного співу Львівської державної консерваторії ім. М.Лисенка. У 1959 р. О.Карпатському було присвоєно звання професора вокальної кафедри. Працюючи викладачем сольного співу, професор виховав і випустив ряд чудових співаків, серед яких лауреати та дипломанти міжнародних конкурсів О.Врабель, В.Арбузов, В.Кузовков, професор К.Староскольников, заслужені працівники культури, співаки Г.Житніков, К.Чернет та ін.

Не дивлячись на похилий вік, О.Карпатський зберіг свіжість голосу і майстерність, що дало змогу маестро виступати у сольних концертах. Вивчаючи науково-методичну літературу, він сам написав багато теоретичних праць, де розглянув ряд проблем музичного-теоретичного аспекту. Ним видана «Збірка вокальних вправ з фортепіанним супроводом і методичними анотаціями».

Олександр Карпатський, сповнений сил, енергії і творчого натхнення пішов із життя 29 травня 1964р., залишивши в наших серцях і думках світлу і благодатну пам'ять...

Мирослава ЛОГОЙДА
професор кафедри
сольного співу
ЛНМА ім. М. Лисенка

Клара Вік-Шуман у мистецькому проекті «Маловідомі жінки-композитори»

Концерт з творів Клари-Жозефіни Вік-Шуман, що відбувся у рамках проекту «Маловідомі жінки-композитори» листопадового вечора (14 листопада 2013 року) у Великому залі Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка – напередодні цьогорічних ювілейних святкувань – засвідчив увагу львівської творчої молоді до цієї непересічної особистості. «Триває мистецький проект – зазначила у вступному слові ініціатор і автор проекту професор Тетяна Молчанова, – який має на меті і надалі знайомити широкий слухацький загал із творчістю талановитих жінок-композиторок різних країн та епох, чії імена несправедливо потрапили у тінь знаменитих родичів або вчителів, а їх музика була незаслужено забута. Отож, наш проект є ще однією цеглинкою у справі відновлення справедливості до цих талановитих осіб».

Постать К.Вік-Шуман представляє особливий інтерес з позиції гендерної політики, становлення якої в Західній Європі, зокрема в Німеччині пов'язане з іменами Кароліни Шлегель (пізніше Шеллінг) (1763-1809), Доротеї Брендель (Фейт) (1764-1839), Беттіни Брентано (1785-1859) та ін. Універсальність Клари Вік, яку свідомо готували до творчої кар'єри, незаперечна. Народилася вона у мистецькій сім'ї, де мати – Маріанна Тромліц [Marianne Tromlitz] була концертуючою співачкою і піаністкою, а батько – знаний німецький педагог Фрідріх Вік (Wieck (1785-1873)), у класі якого з-поміж учнів зустрічаємо непересічні особистості – Р.Шумана, Х.Бюлова,

Цього року виповнюється 195 років від дня народження видатної піаністки, композитора, педагога Клари-Жозефіни Вік (в заміжжі – Шуман) Clara-Josephine Wieck-Schumann (1819-1896), ім'я якої знає в мистецькому середовищі Європи та світу. Клара Вік-Шуман належить до постатей жінок-мисткинь першої величини, життя і артистична доля якої посіли чільне місце у музично-історичному просторі першої половини XIX сторіччя: її творча діяльність слугувала не лише прикладом для захоплення, наслідування, а також надихала, спонукала до творчості, з орієнтацією на її піанізм писали твори численні композитори-сучасники.

Ф.Шпіндлера та інш. Передумовою майбутнього успіху Клари вважається особлива метода, за якою її батько «концертним» шляхом розвивав піаністичний талант доньки ще з її раннього дитинства. Репертуар чудо-дівчинки «вундеркінд» ґрунтувався на творах Фрідріха Калькбренера, Камілли Плейель, Ігнаца Мошелеса, Анрі Герца, а згодом Й.С.Баха, Л. ван Бетховена, Р.Шумана та ін. Вже на початках своєї мистецької кар'єри Кларі пощастило музикувати в присутності Й.В.Гете, бути особисто знайомою з Ніколло Паганіні та Ференцом Лістом, її грою захоплювався Ф.Шопен.

К.Шуман (Вік) вважалася великою прихильницею різних форм і жанрів ансамблевого музикування: разом з Р.Шуманом вони музикували на фортепіано в чотири руки, брали участь у камерних ансамблях за участі фортепіано – фортепіанних тріо, квартетах, квінтетах. Знану німкеню можна було почути в ансамблях з великими піаністами-віртуозами свого часу, зокрема: К.Шуман – Ф.Мендельсон, К.Шуман – Ф.Ліст, К.Шуман – А.Гензельт, К.Шуман – Й.Брамс, К.Шуман – А.Рубінштейн і т.д. На кшталт Ф.Мендельсона, Ф.Ліста, Ф.Шопена та й самого Р.Шумана, Клара Вік

першою серед жінок започаткувала історично новий тип віртуоза, що гармонійно поєднував «доконалу технічну майстерність із глибиною та щирістю почуттів у висловлюванні» (за Ф. Лістом), що принесло їй загальноєвропейське визнання. З орієнтацією саме на її піанізм багатьох камерно-інструментальних ансамблевих полотен написав Р. Шуман: вона була їх першою виконавицею. Присвятами К.Шуман вважаються численні пісенні цикли Р.Шумана, де з поміж інших «Весільний вінок» (весільний дарунок Кларі в день шлюбу), «Любов і життя жінки», «Любов поета», також багато фортепіанних п'єс Р.Шумана побудовані на основі музичних еквівалентів букв, що складають ім'я «Клара», а Фортепіанний концерт ля-мінор Р.Шумана був скомпонований для Клари. Зокрема, пізні фортепіанні твори Р.Шумана зорієнтовані на виконавську манеру К.Шуман (за твердженням Д.Житомирського). Взірцем подібного постає фортепіанне тріо, де превалює підвищена експресивність висловлювання, «плакатний» тип віртуозності інтерпретатора. Клара виступала в ролі музи, найщирішого друга і порадирика, а також найсуворішим крити-

ком Р.Шумана. Кохання Клари надихало Р.Шумана до творчості (138 пісень було написано ним впродовж тільки одного року – року одруження Клари та Роберта Шуман). Завдяки співпраці Роберта і Клари Шуман світ побачила музика до циклу віршів «Весна» німецького поета, перекладача, професора Ерлангенського та Берлінського університетів Ф.Рюккерта (1788-1866). Також відомо, що в Лейпцізький період (на початку 1840-х років) в колі родини Шуман багато часу проводив Ф.Мендельсон, якого Р.Шуман вважав «ідеалом композитора». В їхніх відносинах панувала особлива атмосфера приятельської й творчої симпатії, отож Ф.Мендельсон неодноразово присвячував свої твори Роберту або Кларі Шуман, зокрема П'ятий зошит «Пісень без слів» присвячено останній.

Виконавська майстерність К.Шуман, талановитої піаністки-віртуоза відіграла вагомий роль у формуванні талановитих музикантів-сучасників, зокрема Е.Гріга. Якщо Р.Шуман вважав К.Вік «своєю правою рукою», то для німецького композитора, диригента і піаніста К.Райнеке вона стала музичним ідеалом.

Продовження на 9 стор.

лом. Пріоритетною рисою у стосунках між великим німецьким симфоністом Й.Брамсом і К.Шуман (Вік) вважалася «ансамблевисть як спосіб жити, музичним синонімом дружби і кохання» (за І.І.Польською). Свідченням дружби (дарунком для К.Вік-Шуман) постало перекладення Й.Брамсом мі-бемоль мажорного квінтету Р. Шумана для чотирьох рук (Скерцо – для однієї пані Шуман). «Лебединю пісню» Й.Брамса, «справжнього Апостола, котрий творив свої Одрокровення» (за Р.Шуманом) вважаються «Чотири сумні пісні», які він присвятив пам'яті К. Шуман, яка пішла з життя 20 травня 1896 року.

К.Шуман-Вік, як і Ф.Мендельсон-Генсель, вела активну музично-громадську діяльність, проте коло спілкування, рівень їх залучення до музично-історичного процесу і ступінь впливу на його подальший розвиток виявлявся в кожній по-різному. К.Вік-Шуман завжди прагнула концертного життя: її статус особливо високий в сольній кар'єрі. На противагу Ф.Мендельсон-Генсель, мистецьке оточення якої охоплювало, переважно, родинне коло, К.Шуман значно ширше реалізувала себе як концертна піаністка, а педагогічний хист реалізувала зоразу в часі занять зі своїми дітьми. Також впродовж 1878-1892 рр. вона викладала гру на фортепіано в консерваторії у Франкфурта-Майні (перший педагог фортепіано в консерваторії). Їй як активно гастролюючій піаністці поталанило зажити величезного успіху і популярності з поміж шанувальників камерно-інструментального мистецтва, у колі знаних музикантів, де з поміж інших Ф.Ліст, Ф.Мендельсон-Бартольдї, Г.Берліоз, Й.Брамс, та ін., а також її сучасників митців-романтиків. Відомий австрійський драматург і поет Ф.Грільпарцер, автор чисельних віршів, новел («Сандомирський монастир», «Бідний музикант»

та інш.), п'єс, трагедій, присвятив їй поему «Клара Вік і Бетховен».

Цікаво, що багато авторських композицій Кларі Шуман (Вік) було видано ще за життя: вони, зазвичай, друкувалися одразу ж після написання. До перших таких спроб відносяться: «Чотири полонези» ор. 1, «Каприз», «Романтичні Вальси», «Характерні п'єси» та ін., хоча значна частка з її доробку і на сьогоднішній день залишається неопублікованою, а стосовно факту авторства деяких творів тривають дискусії.

Отож, цього вечора слухачка аудиторія мала змогу пережити миті особливого піднесення, занурившись у мистецький світ вишуканих образів німецької мисткині, знайомлячись із фортепіанними, вокально-інструментальними та камерно-інструментальними ансамблевими творами Кларі-Жозефіни Вік-Шуман у виконанні студентської творчої молоді ЛНМА ім. М.В. Лисенка.

Варіації на тему Р. Шумана, ор. 20 (1853) прозвучали у виконанні Л.Личко (фортепіано). О.Галій (фортепіано) виконала Три Романси для фортепіано, ор. 11 (1839), а Три Романси для фортепіано, ор. 21 (1853) і «Болеро» з Чотирьох характеристичних п'єс [Quatre pieces caracteristiques], ор. 5 (1836) прозвучали в інтерпретації В.Боднара (фортепіано). Камерно-інструментальна творчість композиторки була представлена Трьома Романсами для скрипки та фортепіано, ор. 22 (1853) у виконанні: С.Ониських

(скрипка) та М.Мацери (фортепіано).

Жанр пісні, до якого К.Шуман-Вік звертала не менш активно, ніж до жанру фортепіанної музики, у концертній програмі був представлений продумано і доволі об'ємно. Во-

ших «Твої руки пахнуть попелом троянд...», «З тобою і без тебе...» та ін. На завершення концертної програми прозвучав Концерт для фортепіано з оркестром ор. 7., a-moll (1836) у виконанні: О. Побуцької (фортепіано) і Т.Гриськової (партія оркестру).

Цінно, що і студентська молодь, і професори ЛНМА ім. М.В.Лисенка, де особлива вдячність висловлюється професорові Т.О.Молчановій, «інтелекту і душі» заявленого проекту, не лише знають і розповідають, а відшукують не опубліковані, не доступні і не знайомі полотна малознаних жінок-композиторів, які викликають захоплення і навіть подивування, що вони є, і їх доволі багато, і вони настільки цікаві, що гідні виконання у концертних програмах, а також впровадження у навчальний репертуар. По-

дібні концерти-панорами сприяють кращому розумінню конкретного музично-історичного періоду, в часі якого жили і творили жінки-мисткині. Сподіваємося, що наступні концертні вечори заявленого проекту «**Маловідомі жінки-композитори**» відкриватимуть нові яскраві імена мисткинь, інтригуватимуть невідомими або нововіднайденими творами, вражатимуть новітністю подання і прочитання музичних полотен, надихатимуть слухача на істинно Високе, Мистецьке, Вічне...

Ніна ДИКА,
кандидат
мистецтвознавства,
доцент ЛНМА
ім. М.Лисенка

кальні полотна «Лотос» (сл. Г.Гайбеля) та «Прийшов у негод» (сл. Ф.Рюккерта) прозвучали у чудовому виконанні В.Роздайгори (тенор) та І.Капустіної (фортепіано). У виконанні Ю.Григораша (баритон) та І. Капустіної (фортепіано) прозвучали: «Вони кохали одне одного» (сл. Г.Гайне) і «Люби красу» (сл. Ф. Рюккерта). У інтерпретації Р.Савчура (тенор) і І.Капустіної (фортепіано) шанувальники вокальної лірики мали змогу послухати «Стою я сумний» (сл. Г.Гайне) і «Любовні чари» (сл. Е.Гайбеля). До озвучення поезії німецьких авторів Г.Гайне, Ф. Рюккерта, Е.Гайбеля і на цей раз своїм перекладацьким хистом активно долучилася талановита львів'янка Олена Молчанова, авторка понад десяти поетичних збірок, де з-поміж ін-

О.Цигилик закінчив Львівську державну консерваторію ім. М.Лисенка (1967 р.) як диригент та вокаліст. З 1967 р. – викладач, керівник хору, завідувач диригентсько-хорового відділу Дрогобицького музичного училища ім. В.Барвінського, викладач музично-педагогічного факультету Педагогічного інституту ім. І.Франка, керівник заснованої ним хорової капели «Легенда». З 1977 р. працює з хоровими колективами: хор студентів консерваторії (1977-1979), народна хорова капела Політехнічного інституту (1978-1980), народна чоловіча хорова капела «Сурма» Палацу культури профтехосвіти (1978-1986), академічний хор «Каменярь» Львівського державного університету ім. І.Франка (1980-1983). У 1986-1988 рр. – художній керівник та головний диригент заслуженої хорової капели «Трембіта» Львівської обласної філармонії. З 1988 р. – викладач, керівник академічного хору викладачів Львівського музично-педагогічного училища ім. Ф.Колесси та орга-

Вітаємо заслуженого діяча мистецтв України (1990), диригента-хормейстера, співака (баритон), музично-громадського діяча, педагога, професора кафедри сольного співу Олега Івановича Цигилика з ювілеєм!

Олегу Цигилику – 75!

нізованого ним чоловічого хору «Гомін» при обласному відділенні Музичного товариства України. З 1993 р. – доцент кафедри хорового диригування Львівської державної консерваторії та керівник мішаного навчального хору студентів Львівського музичного училища і хору «Гомін». У 2000-2001 рр. – керівник хору та викладач вокалу Львівської духовної семінарії, у 2001-2003 рр. – художній керівник і головний диригент заслуженої хорової капели «Боян».

З 2001 року – доцент кафедри оркестрового диригування та кафедри академічного співу. Як педагог-вокаліст з 2004 року працював на міжнародних регентсько-діаківських курсах, органі-

зованих інститутом Літургії Українського католицького університету у м. Львові.

Зараз Олег Іванович – професор кафедри сольного співу. Має ве-

лику кількість вихованців, які успішно працюють у концертно-виконавській сфері та на педагогічній і духовно-релігійній ниві. Серед них лауреати міжнародних конкурсів: О.Сидір, О.Созанський, М.Саноцький, О.Рокитинець, М.Гірчак, М.Малафій та ін. Професійними виконавцями та педагогами стали: Є.Аудевська, Н.Чумак-Цигилик, В.Опришко, Б.Курек, Н.Сторощук, А.Лехтерев, Б.Криницький та ін.

Колектив кафедри сольного співу щиро зичить Олегові Івановичу міцного здоров'я, щастя, творчого горіння, гарних мистецьких здобутків!

Многая літа!

«Будь-яка нагорода – це аванс, який потрібно відпрацювати» - правнук Ольги Кобилянської, співак

Костянтин Ріттель-Кобилянський

– Ви об'їздили цілий світ, виступали на кращих оперних сценах... Чим особлива для вас львівська сцена?

– Перш за все – це люди. Нема зайвих чи тих, які потрапили випадково працювати до театру, нема нетеатральних людей, навіть ті, які сидять на прохідній, – театралі. Як тільки я зайшов до театру, першими, хто мене зустріли, були пані Надія Труш (завідуюча літературною частиною театру) та народний артист України Роман Ві-

З всесвітньо відомим баритоном із міцним українським корінням Костянтином Ріттелем-Кобилянським спілкуватися легко і важко водночас. Легко, бо він – людина мало не енциклопедичних знань (і не лише в галузі музики і артистичного світу), яка об'їздила весь світ, багато бачила міст, країн, людей... Важко – тому що Костянтин із захопленням говорить про інших співаків і артистів, про видатних особистостей минулого і сучасності, а уже потім – про себе. Тому й розмова зі співаком вийшла не так про нього самого, як про тих дорогих і близьких його серцю людей, з якими зводила доля...

тошинський, – зустріли, як батьки!

– Близькою вам була і Любов Каганова...

– Це була геніальна актриса! І щастя, що організу-

вали її авторський вечір до 60-ліття творчої діяльності за два роки до смерті Любові Яківни, і я був його учасником. Є речі, які ти в житті повинен виконати. І, коли мені

зателефонувала Тетяна Аркушенко – винятково обдарована актриса і режисер – донька Любові Яківни, – і

Продовження на 11 стор.

сказала, що вони готують цей вечір, я приїхав. Якось навіть написали, що я – її племінник. Для мене це велика честь, хоча ми не родичі. Пані Люба була найближчою подругою моєї мами – Світлани Костянтинівни Кобилянської вони дружили усе життя, і ще з Аллою Андріївною Корнієнко – прекрасною актрисою, яка ніколи не просила собі ролей, бо була позбавлена амбіцій і кар'єризму. В оперному мистецтві простіше – вийшов, заспівав, і все зрозуміло, а в драматичному ти комусь подобаєшся, комусь ні. Я бачив геніальну Тетяну Дороніну, яку дехто не сприймає, але вона геніальна! Був геніальний Смоктуновський і прекрасний Леонов...

– Ви так захоплено говорите про видатних акторів, що відчувається – ви обрали правильний шлях...

– Моя мама завжди говорила: «Потрібно бути там, де ти потрібен». Мене запросили до Львова і коло замкнулось: мене тут придумали, тут дуже цікаво працювали мої батьки Світлана Кобилянська та Олександр Ріттель, тут їх й досі пам'ятають. Мама грала багато головних ролей в Театрі ім. М. Заньковецької. Пригадую, коли у 80-х роках минулого століття заньківчани приїхали на гастролі до Києва, ми з мамою пішли у Театр ім. І. Франка, де відбувалися ці гастролі. Я був тоді іще хлопчиськом. Назустріч коридором іде Олександр Гай, привітався, поклав мені руку на плече і каже: «Ти знаєш, якою актрисою з великої літери була твоя мама?!» Почути це від Гая – найкращого Гамлета Радянського Союзу – було великою похвалою. А він був російським актором, грав у багатьох театрах, але, коли приїхав в Україну, бездоганно вивчив українську мову. Це був великий артист! В'ячеслав Сумський теж був великий артист – партнер мами у виставі М.Старицького «Циганка Аза». Мені Лялюня Сумська (донька актора) подарувала його диск – у нього був неймовірної краси баритон! В'ячеслав Гнатович був також талановитий художник.

Він подарував мені декілька своїх робіт, якими я дуже пишаюсь. Мрію, коли в Києві чи у Львові буде мій творчий вечір, то розповідати не про себе, а запросити дорогих мені людей – прекрасних акторів Таїсію Йосипівну Литвиненко, Федора Миколайовича Стригуна, акторів з театру імені Марії Заньковецької, з Оперного театру, які тепер стали моїми друзями, – і вести оповідь про театральне життя Львова, бо я знаю, як створювався цей театр, а львів'янам завжди приємно чути, що люди, які ніколи не жили тут, ставляться до Львова тепло і з повагою, знають його мистецьку історію і сьогодення. І не потрібно забувати, що паличка у Карпатах з позначенням центру Європи знаходиться у нас. Дехто був здивований на одній із прес-конференцій, що я про це знаю, а дехто про це почув вперше... Нехай наразі географічно, але...

На Заході з більшою тепимістю і розумінням ставляться до всього 20 років нашої незалежності. Багато чого відбулося позитивного за цей час. Не було раніше багатьох музичних фестивалів, які зараз відбуваються... А ще вважаю геніальною ініціативу генерального директора Львівської Національної Опери Тадея Олександровича Едера з перейменуванням Оперного театру ім. І. Франка в ім. С. Крушельницької. Хоча Франко для мене – номер один, велич якого не менша за Шевченка. Але незрівнянна Соломія Крушельницька тут співала. П'ятнадцять років тому я познайомився із літньою парою, яка іще чула її спів. А Ольга Юліанівна Кобилянська з нею спілкувалася, коли Соломія Амвросіївна Крушельницька співала у Відні. Дуже приємно бачити, як пан Едер сприяє пам'яті славного минулого цієї прекрасної оперної сцени, він сприяв встановленню пам'ятного погруддя у гримувальній кімнаті розкішному баритону народному артисту СРСР

П.Кармалюку, який багато років прикрашав сцену цього театру, а також виховав цілу плеяду прекрасних співаків. Тадей Олександрович глобально змінив якість акустичного звучання залу театру, встановивши найновішу в світі акустичну систему. В результаті Львівська опера стала другою в світі після

Карнегі-холу, де ця акустична система була встановлена. Те ж стосується і встановлення найсучаснішого світлового обладнання, яке зробила японська фірма – лідер на ринку театрального світла. І найважливіше – усе це Тадей Олександрович встановив безкоштовно – як відповідь тим директорам, які постійно жалуються на відсутність коштів. Яка ж велика сила переконання і любові до рідного театру цієї небайдужої людини і, скажімо чесно, останнього з моїкан плеяди великих директорів театру, якими колись славилася наша країна. Людини, яка, до слова, все іще заслужений працівник культури України, хоча, на мій погляд, давно є народним артистом своєї великої справи!

– Що для вас означає бути українцем? Адже ви – нащадок роду Кобилянських...

– Я сам себе про це питаю... Це не лише не змінювати паспорт. Це, як Ольга Юліанівна, яка не знала спочатку української мови, але відчувала себе україночку. Усі свої

твори вона спочатку писала німецькою – ту ж «Землю» чи «Малоруські новели» («Die kleinrussischen Novellen»), а потім сама їх перекладала, перші переклади надсилали геніальній Лесі Українці, яка її надзвичайно підтримувала, вважаючи її видатною письменницею. Тоді не було телебачення та інших благ сучасної цивілізації, і якість людських стосунків була іншою. І коли я читаю опуси якихось псевдо літературознавців, які приписують цим стосункам якесь сексуальне забарвлення, то обурююся. Та книги треба читати! Треба знати, про що пишеш? Що це за синдром замкової шпарини? Для мене бути українцем – це бути ним усюди, навіть на безлюдному острові. Я ніколи не буду німцем, китайцем, я завжди буду українцем. Ми розкидані по всьому світу: хтось поїхав, аби прогудувати родину, в Італію, хтось одружився з іноземцем, але не можна забувати, яка земля тебе народила і до якої нації ти належиш...

– Розкажіть, будь ласка, про знайомство і співпрацю із Пйотром Устіновим.

– Можна сказати, що це була випадковість. Моя бабуся говорила: «Фортуна повертається обличчям щонайменше один раз в житті навіть до найостаннішого провідисвіта. Головне у цей момент не стояти до неї задом». Що це означає для співака? Займатися кожний день, як балерина щодня підходить до станка, так співак постійно повинен підтримувати свою вокальну форму. Усі мої кар'єрні етапи полягали у тому, що я «заскакував» у виставу, довідавшись про це напередодні. Цього не було б, якби я не був у той момент «у формі». Як циркові артисти – вони постійно перебувають у стані тренажа.

Доля завжди винагороджує людей, які люблять процес творіння, люблять свою професію, а не лише аплодисменти і компліменти. Щодо Устінова. Якось, у 2001 році, коли я навчався в аспірантурі, до мого професо-

ра прийшов факс про те, що Фонд культури при Європарламенті десь чув мій спів (очевидно, у Стразбурзі, на гала-концерті, присвяченому 100-річчю від дня смерті Верді) і просить прислати рекомендацію на «баритона з України». Лауреатами цього Фонду у різні роки були Вацлав Гавел, Пласідо Домінго, Хосе Карерас, Мстислав Растропович, Пітер Устінов... і я – тоді ще ніхто. Сер Пітер Устінов представляв номінантів. Найцікавіше, що після нагородження я забув забрати свій диплом – я вийшов, заспівав і пішов...

Для мене було великою честю співати для людей, яких я раніше бачив тільки по телевізору. Наприклад, на бенкеті ми познайомилися з королевою Іспанії – мене дуже вразило, що крім англійської, французької, іспанської, вона розмовляє ще й німецькою. Жодної охорони, ми спілкувалися з нею, як давні приятелі. Потім до мене підійшов Устінов (він тоді ще пересувався з паличкою), ми з ним говорили хвилини сорок, в основному, про Рахманінова, бо я співав романс Рахманінова «Я был у ней» і арію Ренато з «Бал-маскараду» Верді. І це було доленосне рішення – заспівати Рахманінова. Спочатку я хотів заспівати «Пісню про рушник» А.Малишка і П. Майбороди, але ми не мали нот для акомпанемента.

– Чому саме Рахманінов?

– Це неможливо пояснити, напевно. Хтось нагорі керує нами. Я фаталіст і вірю в це. У кожного своє призначення. З Устіновим ми говорили про листування Рахманінова з П'ятигорським, Горьким, Купріним, про те, що до останньої своєї миті він майже усі свої гонорари відправляв до Радянської Росії, бо була війна. Він чотири рази просив російське громадян-

ство і щастя, що його йому не дали, інакше загинули б його діти. Він хворів на рак і в останній момент встиг прийняти американське громадянство – заради дітей. Про це все ми говорили з Устіновим і я розумів, що, можливо, це остання наша розмова. Але у мене було таке відчуття, ніби ми усе життя знайоми, про що я йому сказав, а він відповів: «Це тому, що ми з вами – люди з однієї ніші». А через якийсь час мені зателефонувала його дружина із пропозицією приїхати до них додому у Швейцарію. Я багатов чому у нього навчився.

З першого дня роботи він примусив мене перейти на «ти». Це досить традиційно на Заході між діячами мистецтва, коли вони починають спільно працювати. В Устінова виникла ідея зробити таку композицію: листування Рахманінова з Горовцем, Купріним, деякими політиками, в один бік зі Сталінін (той йому ніколи не відповідав), останній лист Горькому, долучивши фортепіанні сюїти для двох роялів та романси для голосу з фортепіано. І ми почали працювати. Я навіть кілька разів ночував у його домі – домі справжнього інтелегента, де море книг, музичних платівок, де нема безумства антикваріату і розкоші. Вийшла така постановка-композиція із текстів спогадів з восьми сюїт для двох роялів, та з дванадцяти романсів Рахманінова, які заспівав я. Прем'єра відбулася в Цюріху, потім було ще кілька вистав – в Концертхаусі у Фрайнбурзі...

– Вас природа наділила не лише талантом, але й прекрасними зовнішніми даними, тому ви маєте шалений успіх у жінок. Як у вас складаються стосунки із прекрасною половиною людства?

– Люблю жінок! Моя перша дружина зараз живе у

США, має дитину. Ми з нею у чудових стосунках, це моє перше кохання – хоча у кожного життя склалося по-різному. Ми дуже ніжно ставимося до свого минулого, коли я кілька днів не з'являюся на сайті у Фейсбуці, Міла мені пише: «Я уже хвилююся – куди ти пропав?» Вона закінчила бібліотечний факультет Київського інституту культури, працювала бібліотекарем, завдяки чому я мав доступ в усі книгосховища і бачив раритетні видання. А оскільки я людина читаюча, мені це все було надзвичайно цікаво.

Мене виховували жінки – тата рано не стало, у мене завжди була велика повага до прекрасної статі. Коли я близько познайомився зі своєю першою дружиною, то відразу запропонував їй одружитися і народжувати дітей, на що вона відповіла: «Давай якийсь час ще будемо зустрічатися». Мені подобаються красиві жінки і що я можу із цим зробити? Мене постійно у цьому звинувачують, але це моє особисте життя. Так, я закохуюсь. На даний момент я у пошуку, не маю постійних стосунків. Я завжди був у чиїхось руках – я людина домашня. Був двічі одружений, потім мав декілька постійних стосунків. Для мене кохання – це довіра. Проїшла довіра – розлучайтесь, не можна зберігати те, чого немає. Якщо кохання є, тоді це праця двох. Треба собі сказати: «Я їй (йому) вірю, що б там про неї (нього) не казали». Проте, коли кохання минає, то має залишатися повага, адже кохання – хімічна річ, яка проходить... Ревнощі принижують і мене, і ту людину, яка ревнує. Я не хочу, як всі, мовляв, не ревнуєш – не любиш. Ні, моя бабуся говорила: «Важливо не те, з ким лягаєш у ліжку, а те, з ким прокидаєшся...»

– Ви – українець, яко-

го, як не дивно, визнали на батьківщині, адже ви отримали почесну нагороду «Людина року»...

– Так, я цю нагороду отримав у компанії з Патрицією Каас та іншими видатними митцями... Для мене це велика честь. Двічі я був на нагородженні «Людини року» як гість і брав участь у святковому концерті. А за півроку до того, як я став теж «Людиною року», отримав листа від академіків, які сидять у цій комісії, яка визначає номінантів. Той лист примусив мене мало не розплакати. Я був вражений, звідки вони знають усю мою біографію, проте не було ніякого пафосу – жодного слова з префіксом «най».

До слова, дуже не люблю оте «найкращий», «найвидатніший». Ще великий танцівник Володимир Вікторович Васильєв мені якось сказав: «Пам'ятай: до нас були видатні виконавці, і після нас вони будуть, а ми – лише частина процесу». А я додаю: і в наш час є прекрасні виконавці! А моя мама говорила: «Ти такий хороший не сам по собі, а тому, що хороши ті люди, які тебе люблять». А любов нагороду, глядачів купити неможливо. Ти подобаєшся або ні. А чесну роботу, талант неможливо замінити кількістю інтерв'ю, кліпами... Треба виходити на сцену і співати – це найважливіше.

Я до нагород ставлюся спокійно, хоча їх у мене чимало, є навіть ордени, які я ніколи не одягаю. Це приємно у той момент, коли про тебе згадали. Але будь-яка нагорода – це аванс, це дивіденди, які потрібно відпрацювати впродовж усього творчого життя. І я з радістю роблю це на сцені.

Людмила ПУЛЯЄВА
Високий замок № 212
04/04/2013

Солоснів

Культурно-мистецький часопис кафедри сольного співу Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка

Засновник часопису – **Ігор КУШПАЕР**

Любов КИЯНОВСЬКА – Головний редактор
Мирослава ЖИШКОВИЧ (Заступник головного редактора)
Богдан КОСОПУД (Відповідальний секретар)
Наталія МИЦЯК (Літературний редактор)
Редакційна колегія: Людмила БОЖКО, Ада КУШПАЕР

Наклад: 250 прим.